

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av 4 § lagen om planering av och statsandel för social - och hälsovården, socialvårdslagen och 12 § lagen om klientavgifter inom social - och hälsovården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården ändras så att bestämmelser om möjligheten att ordna social- och hälsovårdsservice också med servicesedel skrivs in i lagarna. När service ombesörjs med servicesedel enligt den allmänna bestämmelse som enligt förslaget införs i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården, får den självriskandel som klienten skall betala inte överstiga den klientavgift som kommunen kunde ta ut för sina egna motsvarande tjänster. I socialvårdslagen föreskrivs enligt förslaget att kommunen i fråga om all socialser-

vice skall godkänna de serviceproducenter vars tjänster får köpas med kommunens servicesedel. Dessutom föreslås att särskilda bestämmelser införs i socialvårdslagen om hur värdet på en servicesedel skall fastställas som ges för anskaffande av hemservice. Servicesedelns värde när det gäller fortgående och regelbunden hemservice fastställs enligt förslaget enligt klientens inkomster.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2004 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2004.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1. Inledning	3
2. Nuläge.....	3
2.1. Lagstiftning och praxis.....	3
Allmänt.....	3
Privat socialservice.....	4
Företagare inom socialservicen	5
Hemservicens utveckling	5
Hushållsavdrag	6
Försök med servicesedlar inom socialvården	6
2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i andra länder	7
2.3. Bedömning av nuläget	8
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	9
3.1. Principerna för hur modellen med servicesedel fungerar	9
4. Propositionens verkningar	11
4.1. Ekonomiska verkningar.....	11
4.2. Verkningar på mäns och kvinnors ställning.....	13
5. Beredningen av propositionen	13
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll.....	14
DETALJMOTIVERING	14
1. Lagförslag	14
1.1. Lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården	14
1.2. Socialvårdslagen	15
1.3. Lagen om klientavgifter inom social - och hälsovården	17
2. Ikraftträdande	18
LAGFÖRSLAG	19
Lag om ändring av 4 § lagen om planering av och statsandel för social - och hälsovården	19
Lag om ändring av socialvårdslagen.....	20
Lag om ändring av 12 § lagen om klientavgifter inom social - och hälsovården ...	22
BILAGA	23
PARALLELLTEXTER	23
Lag om ändring av 4 § lagen om planering av och statsandel för social - och hälsovården	23
Lag om ändring av 12 § lagen om klientavgifter inom social - och hälsovården ...	25

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

I statsminister Matti Vanhanens regeringsprogram konstateras följande: "Kommunerna ges möjlighet att ta servicesedlar i bruk inom hemtjänsten så att kommunerna är beställare och kvalitetsövervakare. Möjligheterna att använda servicesedlar utreds genom att nya försök inleds inom övriga öppenvårdstjänster inom socialvården."

På uppdrag av social- och hälsovårdsministeriet gjordes 2002 en utredning över de åtgärder med vilka införandet av servicesedlar kan effektiviseras inom kommunens hemservice. (Service hem med sedel? Utredning om en effektivare användning av servicesedlar inom den kommunala hemservice. Social- och hälsovårdsministeriets promemorior 2002:10.) Att införa servicesedlar bidrar till att stödja äldre personers möjligheter att bo hemma och effektiviserar socialservicen, men syftet är inte att användningen av servicesedel begränsas enbart till tjänster för äldre. Medelåldern hos befolkningen i Finland stiger i snitt snabbare än i andra europeiska länder. Före utgången av 2015 är andelen finländare som fyllt 65 år redan över en miljon personer. Antalet personer över 80 år ökar relativt sett mest. År 2015 bedöms antalet personer som fyllt 85 år vara mer än 100 000 personer, varav cirka 70 procent är kvinnor.

År 2001 bodde cirka 92 procent av de personer som fyllt 75 år i vanliga bostäder, om servicebostäderna räknas med bland dessa. Enligt statistiken klarade sig 72 procent av de personer som fyllt 75 år i sina egna hem utan regelbunden social- och hälsovårdsservice. Med hjälp av regelbunden hemservice eller hemsjukvård klarade sig 12 procent av de personer som fyllt 75 år. Antalet äldre som bor i servicehus eller servicelägenheter har under de senaste åren ökat, medan antalet personer i anstaltsvård minskat. År 2001 var 5 procent av de personer som fyllt 75 år placerade i servicelägenheter och cirka 8 procent i anstaltsvård, då också långvården inom hälsovården räknas med.

Om man vill förhindra att äldre personer för tidigt tas in för långvarig anstaltsvård bör deras möjligheter att bo hemma stödjas allt

kraftigare. Inom socialvården lämpar sig servicesedeln bäst för anskaffning av hemservice samt för vissa former av handikappservice. Sedeln lämpar sig dessutom för att komplettera närståendevårdarens arbete, förutsatt att privata tjänster står till buds. Denna förutsättning gäller också i övrigt användningen av servicesedel. Att införa en servicesedel inom den hemservice som avses i socialvårdslagen kan vara ett sätt att förbättra tillgången på hem- och stödservice, bredda kommunens tjänsteutbud och öka klienternas valmöjligheter. Sedeln kan inom hemservice användas förutom för äldre personer också för andra klientgrupper, t.ex. barnfamiljer, långtidssjuka och handikappade. För kommunerna innebär sedeln ett nytt alternativ vad gäller att tillhandahålla tjänster. Eftersom servicesedel redan använts i liten skala och kommunerna planerar att utvidga användningen av sedeln är det nödvändigt att också på allmän nivå reglera villkoren för servicesedeln inom hela social- och hälsovården. Sedeln kan också bidra till att skapa och utveckla en marknad speciellt för småskalig social företagsverksamhet.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Allmänt

Enligt 4 § 1 mom. lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) kan en kommun ordna de uppgifter som hör till social- och hälsovården själv eller genom att anskaffa service från staten, en annan kommun, en samkommun eller någon annan offentlig eller privat serviceproducent. Kommunen kan således ombesörja social och hälsovårdsservicen själv antingen genom att anskaffa lämpliga lokaliteter för verksamheten och anställa personal, eller genom att köpa tjänster av en annan serviceproducent. I vartdera fallet skall kommunen sörja för att kvaliteten på tjänsterna håller en tillräckligt hög nivå. Om kommunen har anskaffat service genom att köpa den på annat håll, anvisas klienten i allmänhet denna ser-

viceproducent, vilket innebär att klienten inte har valfrihet i egentlig mening. Inom ramen för ett avtal om köpta tjänster avtalar kommunen själv med de valda serviceproducenterna om villkoren för verksamheten och ersättningen av kostnaderna. Kommunens roll är då att arrangera servicen, och verksamheten sker på kommunens ansvar. Också för köpta tjänster tas avgift ut av klienten enligt bestämmelserna i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården.

Om klientavgifter som tas ut för social- och hälsovårdsservice bestäms i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992, nedan *klientavgiftslagen*) och i den förordning (912/1992) som utfärdats med stöd av den. Utgångspunkten är att kommunen kan ta ut en avgift för social- och hälsovårdstjänster, om inte något annat föreskrivs genom lag. Avgiften kan bestämmas enligt klientens betalningsförmåga och den får vara högst lika stor som kostnaderna för att producera tjänsterna.

Socialvårdslagen (710/1982) är en allmän lag, i vilken det bl.a. föreskrivs om att ordna socialservice. Enligt 17 § skall kommunen på föreskrivet sätt ombesörja att särskilt nämnda former av socialservice, såsom hemservice, ordnas.

Med hemservice avses fullgörande av eller bistånd vid fullgörandet av uppgifter och funktioner som hör till boende, personlig skötsel och omvårdnad, vård och uppfostran av barn samt till annan normal och invand livsföring (20 §). Hemservice tillhandahålls dem som på grund av nedsatt funktionsförmåga, familjeförhållanden, ansträngning, sjukdom, barnsbörd eller invaliditet eller av annan motsvarande orsak är i behov av hjälp för att klara de i 20 § avsedda uppgifterna och funktionerna (21 §).

I socialvårdsförordningen (607/1983) bestäms närmare om hemservicens innehåll. Hemservice ordnas i form av hjälp i hemmet som ges av hemvårdare eller hemhjälpare till enskilda eller familjer, personlig omvårdnad och personligt stöd samt stödservice såsom måltids-, klädvårds-, bad-, städ-, transport- och följeslagarservice och service som främjar socialt umgänge.

När socialvård lämnas skall en service-, vård- eller rehabiliteringsplan eller någon

annan motsvarande plan utarbetas för klienten, om det inte är fråga om tillfällig rådgivning och handledning eller om det inte i övrigt är uppenbart onödigt att utarbeta en plan (7 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården 812/2000). En vård- och serviceplan är ett dokument eller en samling dokument, där de tjänster och den vård som klienterna behöver antecknas i samarbete med klienterna och deras anhöriga. Planen förbättrar kontinuiteten i servicen och vården och ökar samarbetet och informationsutbytet mellan olika arbetstagare.

Om avgifterna för hemservice föreskrivs närmare i förordningens 3 § som en del av avgiften för tjänster som ombesörjs i hemmet. För hemsjukvård och hemservice som ges fortgående och regelbundet kan en skälig månadsavgift tas ut som bestäms enligt servicens art och omfattning, klientens betalningsförmåga och familjens storlek. I förordningen fastställs en maximiavgift för servicen. På avgiftens storlek inverkar antalet personer i hushållet och beloppet av månadsinkomsterna. Kommunerna gör upp sina egna avgiftstabeller utifrån bestämmelserna om maximiavgift i förordningen. När det gäller att fastställa avgifterna för tillfällig hemservice och stödservice har kommunen omfattande prövningsrätt.

Privat socialservice

Om tillsynen över privat socialservice föreskrivs i en lag (603/1996) och en förordning som utfärdats med stöd av den (1208/1996). Lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1992) gäller tillsynen över privata hälsovårdstjänster och på tillsynen tillämpas även lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994). Nedan behandlas privata social- och hälsovårdstjänster ur huvudsakligen socialvårdens och speciellt hemservicens perspektiv. I lagen om tillsyn över privat socialservice föreskrivs om socialservice som tillhandahålls genom privat välfärsverksamhet eller yrkesutövning. Lagen tillämpas inte på socialservice som kommunen producerar eller vård som ordnas med stöd för närståendevård. Enligt 6 § skall en privat serviceproducent som bedriver annan verksamhet än verksamhet dygnet runt innan

verksamheten inleds, ändras väsentligt eller upphör göra en skriftlig anmälan till den kommun där tjänsterna tillhandahålls. Av anmälan skall framgå serviceproducentens verksamhetsområde och verksamhetens omfattning. Kommunen meddelar länsstyrelsen en privat serviceproducents uppgifter för registret.

I förordningens 2 § bestäms om vad anmälan skall innehålla. Serviceproducenten behöver enligt förordningen inte vara införd i förskottsuppbördsregistret. För verksamhet som bedrivs dygnet runt krävs enligt 5 § tillstånd av länsstyrelsen.

Tillsynen över privat socialservice ankommer enligt 9 § lagen om tillsyn över privat socialservice på länsstyrelsen och på den kommun där tjänsterna tillhandahålls. Tillsynsmyndigheter inom kommunen är det organ som ansvarar för socialvården eller den tjänsteinnehavare som organet utsett. Om en privat serviceproducent inte fullgjort sin anmälningsskyldighet eller skyldighet att ansöka om tillstånd eller om bristfälligheter eller missförhållanden observeras i verksamheten, skall länsstyrelsen enligt 16 § uppmana producenten att avhjälpa bristfälligheterna eller missförhållandena inom utsatt tid. Länsstyrelsen har också möjlighet att utdöma vite eller avbryta serviceverksamheten eller förbjuda användningen av en verksamhetsenhet eller en del av den.

Företagare inom socialservicen

Enligt Stakes register över privata serviceproducenter fanns det 2 885 privata socialserviceenheter i Finland 2001. Av dessa producerade 40 procent boendeservice för olika befolkningsgrupper. Antalet producenter av hemservice var med 376 enheter tredje störst. Från 1997 till 2001 har antalet privata produ-

center av hemservice ökat med nästan 70 procent. Av hemserviceproducenterna var 70 procent företag och 30 procent organisationer. Enskilda personers direkta köp av hemservice har de senaste åren ökat och också kommunerna har i allt större utsträckning ingått avtal om köpta tjänster med privata serviceproducenter.

Hemservicebranschen är den bransch inom socialservicen där tillväxten är näst snabbast inom företagssektorn, då företagets sammanlagda omsättning används som mått, och snabbast, då antalet företag används som mått. Den sammanlagda omsättningen för företagen i socialservicebranschen har totalt sett ökat redan sex år i följd med över 20 procent per år. År 2000 var omsättningen för företagen i socialservicebranschen cirka 270 miljoner euro.

Hemservicens utveckling

Antalet klienter som får hemservice och hemvård har under 1990-talet hela tiden minskat. Minskningen av antalet klienter som ges service har riktat sig starkt mot barnfamiljer, men också mot åldrande befolkningsgrupper. Då antalet äldre samtidigt har ökat, innebär det att hemservicens relativa täckning har försvagats också i fråga om äldre personer. År 2002 var antalet hemvårdsklienter drygt 100 000 hushåll, och i största delen av dem, dvs. cirka 80 procent, ingick personer över 65 år. Över 120 000 personer fick stödservice som hänförs till hemservicen, t.ex. måltids-, städ-, säkerhets- och transporttjänster. Antalet klienter som får stödservice har på 2000-talet ökat och är nu lika stort som det var i början av 1990-talet. Cirka en tredjedel av resurserna inom hemservicen riktas till att ordna serviceboende för äldre.

Tabell 1. Personer som fyllt 65 år, barnfamiljer och handikappade som fått hemvårdshjälp under åren 1990—2001

År	Personer som fått hemservice 1991–2002				
	Åldringshushåll	Stödservice till personer över 65 år	Barnfamiljer	Handikappade	Stödservice
	Hemservice		Hemservice	Hemservice	Andra än åldringshushåll
1991	122 720	113 912	48 017	6 783	19 663
1992	103 778	127 919	41 670	7 090	17 857
1993	99 097	109 720	34 469	6 117	15 029
1994	91 590	97 216	30 796	6 213	15 391
1995	87 418	98 703	29 859	6 975	15 512
1996	87 240	99 350	28 959	6 946	14 865
1997	85 402	103 215	29 794	6 597	20 025
1998	84 816	105 621	23 944	6 228	16 552
1999	84 283	103 423	20 671	6 565	17 517
2000	82 977	105 195	18 043	6 369	16 441
2001	84 210	106 503	16 894	6 314	16 974
2002	84 272	110 215	14 730	6 455	14 683

Källa: SOTKA

Hushållsavdrag

År 1997 inleddes ett försök med temporärt skattestöd för hushållsarbete i Södra Finlands, Uleåborgs och Lapplands län. Som en följd av försöket reviderades inkomstskattelagen (1535/1992) så att hushållsavdraget infördes permanent i beskattningen 2001 i hela landet. Till hushållsavdrag berättigar normalt hushålls-, omsorgs- eller vårdarbete och arbete som innebär underhåll eller ombyggnad av bostad eller fritidsbostad. Till normalt hushållsarbete räknas t.ex. matlagning, städning, klädtvätt, strykning och annan kläd-

vård. Den skattskyldige får dra av 60 procent av en ersättning inklusive mervärdesskatt som betalts till ett företag som är infört i förskottsuppbördsregistret. Av en ersättning som betalts till ett allmännyttigt samfund för normalt hushållsarbete eller omsorgs- eller vårdarbete får också avdras 60 procent. År 2003 är avdragets maximibelopp 1 150 euro och självrisken 100 euro per person. Avdraget kan även göras från kommunalskatten. År 2001 hade sammanlagt 72 400 hushåll utnyttjat hushållsavdraget och det totala beloppet av avdraget uppgick till 32,4 miljoner euro.

Tabell 2. Hushållsavdraget i beskattningen åren 1997–2000

	1997	1998	1999	2000	2001
Hushåll som utnyttjat avdraget	4 600	19 300	24 200	31 500	72 400

Försök med servicesedlar inom socialvården

Social- och hälsovårdsministeriet genomförde åren 1995–1997 försök med servicesedlar inom både barndagvård och stöd för

närståendevård. I försöket med barndagvård deltog 33 kommuner. I försöket användes både jämnstora och inkomstbundna servicesedlar. I fråga om barndagvård fattades beslutet att införa stöd för privat vård 1997. Om

detta föreskrivs i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996).

Målet med försöket med närståendevård var att klarlägga servicesedelns lämplighet när det gäller att ordna avlösning för närståendevårdare som utför krävande vård. I försöket deltog 20 kommuner och 72 privata serviceproducenter. Av resultaten framgick att utbudet av tillfällig vård kunde ökas med hjälp av sedeln genom att mångsidiga verksamhetsmodeller skapades. Servicesedeln ansågs vara ett lämpligt alternativ när det gäller att ordna avlösning för närståendevårdare. Det förutsätter att användningen av sedeln är flexibel. Alternativen bör vara mångsidiga och erbjuda klienten valmöjligheter. Aktiv information om möjligheterna till tillfällig vård behövs också. Ledningsgruppen för försöket framförde som slutledning (Omaishoitajien tuen tarve ja palvelusetelillä järjestetty tilapäishoito. Social- och hälsovårdsministeriets redogörelser 1999:10) att servicesedelns ställning bör förtydligas i lagstiftningen och beskattningen. Försöket gav inte tillräckligt med information om de ekonomiska effekterna av servicesedeln.

År 2001 inleddes med social- och hälsovårdsministeriets finansiering ett regionalt försök med servicesedlar i fem kommuner i Lahtisregionen. Till försöket hänför sig en undersökning med målet att klarlägga kostnadseffekterna av användningen av servicesedel samt klienternas, serviceproducenternas och kommunernas erfarenheter av användningen av sedeln. Till försöket ansluter sig som ett särskilt projekt ett försök med en serviceförmedlingscentral, som startades med Penningautomatföreningens stöd. Serviceförmedlingscentralen ger äldre personer råd och information om de tjänster som står till förfogande inom Lahtis stad, speciellt tjänster som tillhandahålls av privata serviceproducenter och inom den tredje sektorn.

Från och med 2003 har kommunerna i Lahtisregionen använt en servicesedel med jämnstort belopp, som enligt kommunens beslut kan ges äldre klienter eller deras närståendevårdare. Kommunen fastställer de kriterier enligt vilka sedeln beviljas. Nästan 30 företag har på ansökan godkänts att delta i försöket enligt ett gemensamt beslut av kommunerna. Sedeln är en tryckt blankett vars

värde är 20 euro. Den kostnad som överstiger detta belopp betalar klienten själv. För 2003 har kommunerna reserverat cirka 50 000 euro för försöket med servicesedlar, vilket innebär att cirka 2 500 sedlar kan beviljas.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto har med stöd av Penningautomatföreningen 2001 inlett ett treårigt projekt som syftar till att utveckla närståendeverksamheten med en specifik servicesedel och genom att bygga upp nätverk. I försöket deltar Helsingfors, Tavastehus, Kotka, Raumo och Ulvsby. Målgruppen är närståendevårdare som sköter anhöriga som behöver mycket hjälp och vård. En närståendevårdare kan omfattas av kommunens stöd för närståendevård eller stå utanför det. Servicesedelstöd beviljas för både service i hemmet och service utanför hemmet. Sedelns värde är graderat i totalt tre klasser enligt servicens intensitet (1 timme, 8 timmar eller 24 timmar) separat för tjänster som utförs i hemmet och tjänster som anskaffas utanför hemmet. I försöket deltar nästan 300 klienter och totalt 30 företagare har godkänts för försöket. År 2002 fattade Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto nästan 400 beslut om servicesedel. Trots alla försök med servicesedlar är sedelns betydelse inom social- och hälsovården fortfarande liten.

2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i andra länder

Olika tillämpningar av servicesedeln har varit i bruk inom social- och hälsovårdsservicen i EU-länder på 1990-talet. De första försöken inleddes redan på 1980-talet i England. Målet med servicesedeltillämpningarna i EU-länderna har varit att öka klientens valfrihet, effektivisera serviceproduktionen och förbättra sysselsättningen. Inom social- och hälsovården har de flesta tillämpningarna av servicesedel förekommit inom hemservicen, barn- och ungdomsvården och boendeservicen. I fråga om hälsovården begränsar sig erfarenheterna till hemsjukvård och tandvård. (Internationella erfarenheter av servicesedlar inom social- och hälsovården, Social- och hälsovårdsministeriets stencilserie 2003:15).

I Norden kommer de flesta erfarenheterna av servicesedeln från Sverige. Till en av föregångarna hör kommunen Nacka, som var

först med att införa servicesedeln inom hemservicen i april 1992. Till en början beviljades sedeln enbart för tjänster som tillhandahölls av privata serviceproducenter. Samma år utvidgades användningen av servicesedel till skolväsendet och 1994 till dagvården. År 1997 infördes i Nacka en beställare-producent-modell, enligt vilken kommunala och privata serviceproducenter verkade på samma villkor. Det fasta sedelstödet är bundet till klientens inkomster och omfattningen av vårdbehovet under olika tider på dygnet och i veckan. Sedelstödet har differentierats för service och stödåtgärder. År 1998 togs följeslagarservice och hälsofrämjande service för närståendevårdarna med i verksamheten med servicesedlar och 2001 äldres boende dygnet runt.

I Sverige beslutar kommunerna om att införa servicesedel. Verksamheten med servicesedel styrs inte genom lagstiftning eller riksomfattande anvisningar. Enligt en utredning som Svenska kommunförbundet utförde 2001 användes systemet med servicesedel inom hemservicen i tio av 284 kommuner. Cirka 30 kommuner använder servicesedlar inom barndagvården och skolverksamheten.

I England har en lag om handikappade barn och anhöriga som sköter dem godkänts 2001 (Carers and Disabled Children Act), som ger de lokala myndigheterna en möjlighet att betala en ersättning i pengar för anskaffande av socialservice. Alternativt kan en servicesedel (voucher) ges för att stöda närståendevårdarna att orka och för tillfällig vård av handikappade barn. Sedelstödet kan fastställas i form av antingen pengar eller vårdtid. Familjens inkomster inverkar inte på storleken av sedelstödet. Serviceproducenterna kan vara privata eller kommunala, men inte privata yrkesutövare.

I bl.a. Tyskland, Holland och Österrike tillämpas ett system med vårdförsäkring och vårdpeng, enligt vilket personer som behöver service beviljas pengar för att köpa tjänster enligt vissa kriterier. Modellen är längst utvecklad i Holland, där en person som behöver vård och bor hemma ges en personlig budget för köp av hem- och sjukvårdsservice. Det anslag som beviljas grundar sig på en bedömning av klientens behov av service. Klienten avtalar med serviceproducenten om

alla villkor, såsom arbetets varaktighet, arbetsförhållanden och pris. Klienten ansvarar för användningen av pengar och skall föra bok över använda tjänster och pengar.

2.3. Bedömning av nuläget

Utöver den social- och hälsovårdsservice som kommunen ordnar i form av egen verksamhet har nya sätt att producera tjänster uppkommit. Vid sidan av köpta tjänster har olika servicesedlar införts i begränsad omfattning och intresset för servicesedlar ökar i kommunerna. Ett typiskt användningsändamål för servicesedlar har varit stödservice inom hemservicen.

Ett centralt mål med social- och hälsovårdspolitiken är att stödja äldres och handikappades möjligheter att bo hemma. Social- och hälsovårdsministeriet och Finlands kommunförbund godkände 2001 Kvalitetsrekommendation om vård och tjänster för äldre (Social- och hälsovårdsministeriets handböcker 2001:5), som är avsedd för kommunernas beslutsfattare och ledning. Kvalitetsrekommendationerna är ett nytt styrmedel för kommunerna. Man har också försökt finna medel för att förbättra medborgarnas möjligheter att få service t.ex. genom att avveckla vårdköer. Utredarna inom det nationella utvecklingsprojektet för det sociala området föreslog i sin rapport (Utredarnas slutrapport, Social- och hälsovårdsministeriets promemorior 2003:11) att äldres möjligheter att bo hemma lyfts fram som en central princip och att ett servicesystem byggs upp för att stödja denna princip. Äldre personers möjlighet att själva besluta om den vård de önskar bör förbättras. Servicesedeln erbjuder ett bra sätt för att förbättra klientens valmöjligheter.

För att mer än 90 procent av de personer som fyllt 75 år också framöver skall kunna bo i sitt eget hem bör täckningen av den service som utförs i hemmen ökas, tillräckligt med resurser styras till servicen och servicesedeln införas i större omfattning än hittills. Försöken med servicesedlar visar att man inom kommunerna måste förbereda sig noggrant för införandet av sedeln och tillägna sig nya handlingssätt. Därför bör reformerna i lagstiftningen kompletteras med anvisningar och utbildning som riktas till kommunerna.

3. Propositionens mål och de viktiga gaste förslagen

Syftet med propositionen är att reglera användningen av servicesedel inom främst hemservicen, men det utesluter inte möjligheten att använda servicesedeln också för andra social- och hälsovårdstjänster.

I propositionen föreslås att en allmän bestämmelse om användningen av servicesedel inom social- och hälsovården fogas till 4§ lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården. Enligt denna bestämmelse skulle servicesedeln vara ett nytt sätt att ordna service utöver den service som kommunen själv ordnar eller anskaffar i form av köpta tjänster. I syfte att skydda svaga klientgrupper, t.ex. dementa och utvecklingsstörda, föreslås att en bestämmelse skrivs in i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården enligt vilken de tjänster som kommunen inte fritt kan bestämma klientavgiften för inte i sin helhet får ordnas med användning av servicesedel. Enligt den bestämmelse om ombesörjande av service med servicesedel som enligt förslaget infattas i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården får den självriskandel som klienten skall betala inte överstiga den klientavgift som kommunen kunde ta ut för sina egna motsvarande tjänster, om inte något annat bestäms särskilt för fastställandet av servicesedelns värde.

Avsikten är dock att det i detta sammanhang föreskrivs att värdet på en servicesedel vid fortgående och regelbunden hemservice fastställs enligt särskilda bestämmelser i socialvårdslagen utifrån hushållets storlek och inkomster. Värdet på en servicesedel som ges för anskaffande av tillfällig hemservice eller stödservice skall vara skäligt. På klientens självrisk inverkar enligt förslaget också hur dyr den serviceproducent är som klienten väljer.

Syftet med propositionen är att genom att utveckla hemservicen främja äldres och handikappades möjligheter att bo hemma och klara sig på egen hand samt att stödja barnfamiljers vardag genom tjänster som utförs i hemmet. Införandet av servicesedel främjar klienternas valmöjligheter och betonar samtidigt deras ansvar för sin servicehelhet. Ser-

vicesedeln bidrar i praktiken till att öka privat företagsamhet och förbättra sysselsättningen, i synnerhet för kvinnornas del. På andra områden än inom hemservicen är avsikten framför allt att skapa enhetliga handlingsprinciper om användningen av servicesedel i hela landet.

3.1. Principerna för hur modellen med servicesedel fungerar

Den föreslagna modellen med servicesedel grundar sig på samverkan och avtal mellan kommunen, klienten och serviceproducenten. Tjänster inom ramen för den lagstadgade social- och hälsovårdsservicen kunde ordnas med hjälp av servicesedel på samma sätt som kommunen själv producerar tjänster eller anskaffar köpta tjänster. Servicesedeln erbjuder ett nytt sätt att ordna tjänster vid sidan av andra alternativ. Kommunen ger som arrangör av service klienten en sedel och serviceproducenten fakturerar kommunen för det belopp sedeln är värd. Klienten köper med sedeln de tjänster som fastställts i serviceplanen av en serviceproducent som godkänts av kommunen och betalar i allmänhet skillnaden mellan sedeln värde och tjänstens pris som självkostnadsandel. En servicesedel beviljas utifrån en bedömning av servicebehovet enligt den kommunala myndighetens beslut, enligt vilket kommunen förbinder sig att betala en viss del av servicen under en viss tidsperiod. Inom hemservicen fastställs enligt förslaget klientens självrisk enligt en särskild bestämmelse i socialvårdslagen och inom annan social- och hälsovårdsservice tillämpas den allmänna bestämmelsen i klientavgiftslagen. Servicesedelns fysiska form kan vara ett myndighetsbeslut, en tryckt sedel eller en kopierad köpkupong.

Klienten kan själv välja serviceproducent bland de producenter som kommunen godkänt.

Om förfarandet för att godkänna serviceproducenter föreskrivs enligt förslaget i socialvårdslagen. Kommunen kan inom ramen för lagen om offentlig upphandling godkänna serviceproducenterna efter konkurrensutsättning eller genom att godkänna serviceproducenter som uppfyller behörighetsvillkoren och övriga kvalitetskrav utan att utsätta dem

för konkurrens. Enligt lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården skall service som anskaffas från en privat serviceproducent motsvara den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet. Inom socialvården förutsätter detta att serviceproducenten har gjort anmälan enligt lagen om tillsyn över privat socialservice och att förutsättningarna i förordningen om behörighetsvillkor för yrkesutbildad personal inom socialvården (804/1992) uppfylls. Inom hälsovården förutsätts att serviceproducenten har tillstånd enligt lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990) eller är en självständig yrkesutövare. Klientens ställning skyddas också av lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) och lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992).

Det föreslås att servicesedeln inom socialvården i praktiken används som följer. När klienten vänder sig till socialmyndigheten i den kommun där han eller hon är bosatt skall klientens behov av service först bedömas. Kommunens tjänsteinnehavare fattar beslut om behovet, innehållet och omfattningen av service efter att ha hört klienten eller vid behov dennes lagliga företrädare, anhöriga eller någon annan närstående. Tillsammans med klienten görs en vård- och serviceplan upp. Som grund för bedömningen av behovet av vård kan särskilda standardiserade mått på funktionsförmågan användas, med vars hjälp olika yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården tillsammans eller var och en för sig utreder klientens förmåga att klara sig på egen hand samt vilken hjälp och vilket stöd som behövs. Enligt den särskilda bestämmelse som enligt förslaget skall skrivas in i socialvårdslagen bedöms servicebehovet i allmänhet som vårdtimmar per månad. För klienten presenteras olika alternativa sätt att ordna service på. Servicesedeln är ett alternativ till de tjänster kommunen själv producerar eller köper in. Det är viktigt att kommunens tjänsteinnehavare framför de olika alternativen objektivt och fattar beslut med beaktande av klientens intresse. Kommunen kan dessutom ordna hjälp och vägledning för klienterna via en särskild informations- eller serviceförmedlingscentral, vilket t.ex. är fallet inom ramen för ett försök med fem kommuner i

Lahtisregionen.

Användningen av servicesedel förutsätter att kommunen har fattat beslut om att införa servicesedeln och att det på området finns godkända serviceproducenter. Kommunen ansvarar för den övergripande produktionen av service och klienten har inte rätt att kräva servicesedel. Om klienten enligt bedömning på grund av dålig funktionsförmåga, minnesstörningar eller demens i praktiken inte kan anskaffa service med servicesedel, bör förhandlingar föras med klienten eller hans eller hennes anhöriga om andra alternativ som passar bättre. En klient kan också enligt den bestämmelse som föreslås i socialvårdslagen tacka nej till en servicesedel som han eller hon erbjuds, och det ankommer då på kommunen att för klienten ombesörja tjänster som ordnas på annat sätt. Klienten kan söka ändring i beslutet om beviljande av servicesedel enligt 45 och 46 § socialvårdslagen.

Efter kommunens beslut om servicesedel kan klienten vända sig till en godkänd serviceproducent och av denne köpa den service som nämns på sedeln under den tid som sedeln gäller. Mellan klienten och serviceproducenten ingås ett avtal som grundar sig på de villkor som kommunen och serviceproducenten kommit överens om. Klienten kan också köpa mera service än vad som fastställts i beslutet, men då svarar han eller hon själv helt för kostnaderna av det antal timmar som överstiger det fastställda antalet timmar i beslutet om servicesedel. Att vården getts skall bekräftas med underskrift och verifikat, som serviceproducenten tillställer kommunen. Om klienten inte är nöjd med den erhållna servicen kan han eller hon säga upp avtalet med serviceproducenten och meddela detta till kommunen, som hjälper klienten att byta serviceproducent. En klient kan dessutom framställa en anmärkning enligt 23 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården med anledning av hur han eller hon bemöts till den som ansvarar för en verksamhetsenhet inom socialvården eller till en ledande tjänsteinnehavare inom socialvården. Klienten kan likaså anförda klagomål hos den myndighet som är tillsynsmyndighet för socialvården. Kommunen bör följa upp kvalitetsnivån på tjänster producerade av privata serviceproducenter bl.a. genom regelbundna

klientenkäter.

En speciell fråga är om ett allmännyttigt samfund som stöds av Penningautomatföreningen kan producera service som anskaffas med servicesedel. I Paf:s understödsstrategi för åren 2002–2007 beaktas vid fördelningen av understöd speciellt de befolkningsgrupper som är i behov av hjälp och stöd samt det regionala och lokala behovet och konkurrenssituationen. Konkurrensverkets beslut i april 2000 förutsätter att Paf:s understöd inte riktas till tjänster som det redan finns ett utbud av. Paf:s understödsverksamhet får inte försätta serviceproducenterna i en ojämlig ställning.

Enligt propositionen fastställs värdet på en servicesedel som ges för anskaffande av fortgående och regelbunden hemservice enligt socialvårdslagen utifrån hushållets storlek och inkomster. Hemservice kan också ombesörjas med servicesedel för personer som bor i servicelägenheter, varvid värdet på service-sedeln fastställs enligt den 29 b § som föreslås i socialvårdslagen. Sedeln kan också beviljas för tillfällig hemservice, men kommunen kan då själv besluta hur sedelns värde fastställs, dock med beaktande av att värdet enligt den föreslagna 29 b § socialvårdslagen är skäligt. Värdet på en servicesedel som ges för anskaffande av stödservice skall likaså vara skäligt. En servicesedel enligt socialvårdslagen kan enligt förslaget däremot inte användas för ordnande av hemsjukvård.

Om däremot serviceboendet enligt socialvårdslagen är ordnat så att de tjänster som invånarna behöver produceras av serviceenhetens egen personal, kan servicesedeln även i detta fall användas. Sedelns värde kan dock prövas av kommunen på samma sätt som de avgifter som tas ut för serviceboende. Detta grundar sig på den föreslagna bestämmelsen i 12 § 2 mom. klientavgiftslagen.

Kommunen kan besluta när det är motiverat att service som anskaffas med servicesedel tillhandahålls utanför klientens hemkommun. En sådan situation kan uppkomma t.ex. under semestern.

En serviceproducent kan fritt prissätta tjänsterna inom gränserna för de villkor som kommunen ställt upp för verksamheten. Detta innebär att klientens självriskandel kan variera enligt producent. Om en hemserviceklient t.ex. vill välja en serviceproducent som

håller hög kvalitet på sina tjänster men är dyrare än andra producenter, står klienten själv för merkostnaden enligt den föreslagna bestämmelsen om hemservice.

Enligt 1 kap. 1 § konsumentskyddslagen (38/1978) gäller lagen utbud, försäljning och annan marknadsföring av konsumtionsnyttigheter från näringsidkare till konsumenter. Med konsumtionsnyttighet avses också tjänster som erbjuds för privat konsumtion eller i väsentlig grad används för detta ändamål. Med näringsidkare avses enligt 1 kap. 5 § en fysisk person eller en privat eller offentlig juridisk person som yrkesmässigt håller till salu, säljer eller annars mot vederlag överläter konsumtionsnyttigheter i syfte att få inkomster eller annan ekonomisk fördel. I modellen med servicesedel ordnas servicen av kommunen. Eftersom kommunen inte producerar tjänster i syfte att få ekonomisk vinning, kan kommunen inte betraktas som en yrkesutövare som avses i konsumentskyddslagen. Därför kan rättsmedlen enligt konsumentskyddslagen inte tillämpas då klienten med kommunens servicesedel anskaffar tjänster från en privat yrkesutövare.

En servicesedel betraktas som skattefri förmån för den som får sedeln. Skattefriheten förutsätter att servicesedeln inte används för något annat ändamål än det som tydligt fastställts. Kommunen kan inte heller ordna servicen så att den utifrån det bedömda behovet av vård skulle betala ut pengar till klienterna som de sedan kunde köpa tjänster för av de serviceproducenter som de väljer. En servicesedel kan inte heller överföras på en annan person eller omvandlas till pengar. Den självriskandel som klienten betalar berättigar inte till hushållsavdrag.

Försäljning av tjänster och varor i form av socialvård är enligt 37 § mervärdesskattelagen (1501/1993) skattefri. Med stöd av den ovan nämnda lagstiftningen är hemservice och därmed förknippad stödservice som anskaffas med servicesedel skattefri i mervärdesbeskattningen.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen bedöms öka i synnerhet

hemservicen. Antalet klienter som använder kommunal hemservice är för tillfället cirka 150 000. Stöd för närståendevård betalas till cirka 24 000 närståendevårdare. Utöver detta får äldre personer, handikappade och långtidssjuka en betydande mängd oavlönad hjälp av anhöriga, grannar eller andra frivilligarbete.

Kommunernas driftskostnader för hemservice uppgick 2001 till 501 miljoner euro. I och med att servicesedeln införs, beräknas antalet personer som får hemservice öka med 7 procent, dvs. med cirka 10 000 klienter. Användningen av servicesedel beräknas på årsnivå öka kostnaderna för hemservice med 31,2 miljoner euro. Detta har beaktats i statsbudgeten för 2004 som ett kostnadstillägg på cirka 10 miljoner euro i kommunernas statsandel. Tilläggen riktas till statsandelarna för personer i åldern 75–84 år och till personer som fyllt 85 år. I fråga om övrig social- och hälsovårdsservice bedöms användningen av servicesedel åtminstone i början stanna på en relativt låg nivå och ha karaktären av försök.

Eftersom regeringens proposition bedöms öka antalet klienter inom hemservicen, antas inkomsterna av avgifterna för kommunens egen verksamhet eller verksamhet med köpta tjänster förbli oförändrade. På grund av att servicesedeln torde användas endast i ringa utsträckning inom annan service, bedöms propositionen inte heller ha betydande verkningar på klientavgifterna inom den.

Av de personer som anlitar kommunal hemservice är cirka 80 procent äldre personer. Det ökande antalet äldre personer bedöms leda till ett allt större behov av service framöver. Hanteringen av kostnaderna för servicen och tillgången till yrkeskunnig arbetskraft kommer att ställa ökat tryck på kommunerna. Med hjälp av servicesedeln kan kommunerna öka utbudet av tjänster och konkurrensen mellan serviceproducenterna och därigenom effektivisera sin egen verksamhet. Ökade valmöjligheter för klienterna kan dessutom förbättra servicens kvalitet.

Servicesedelns effekter på kommunernas kostnader och den andel klienter som övergår till att använda sedeln beror i väsentlig grad på i vilken omfattning kommunerna inför det nya systemet. I och med att behovet av service ökar kan servicesedeln införas som ett

kompletterande alternativ utan stora sysselsättningseffekter eller andra effekter på kommunens egen serviceproduktion. Användningen av servicesedel kan vara mera utbredd i stora kommuner, där det finns både ett tillräckligt utbud av serviceproducenter och en tillräcklig efterfrågan på service. I synnerhet nya hemserviceklienter torde allt oftare välja servicesedel, om kommunen erbjuder denna möjlighet.

Att ordna service i form av anstaltsvård blir i allmänhet klart dyrare för kommunen än att ombesörja service i hemmet. Att öka de alternativa serviceformerna förbättrar kommunernas möjligheter att allt bättre svara mot klienternas behov av service som tillhandahålls i hemmet, vilket leder till att behovet av kostnadsfritt anstaltsvård minskar. Användningen av servicesedel stöder en omstrukturering av servicen och torde på sikt generera besparingar i kommunernas totala servicekostnader. Som en följd av att tillgången till kommunal hemservice förbättras tack vare servicesedeln kommer å andra sidan en del av de personer som för tillfället anlitar helt privata tjänster eller förlitar sig på hjälp av närstående eller grannar att börja ansöka om kommunala tjänster. Detta föranleder i någon mån extra kostnader för kommunerna.

Användningen av servicesedel ökar företagsverksamheten och främjar därigenom uppkomsten av nya arbetsplatser. I synnerhet antalet små företag kommer att öka. Företag som producerar tjänster som anskaffas med servicesedel kan sälja sina tjänster även till andra klienter än dem som anlitar den service som kommunen ordnat. En ökning av företagsverksamheten inverkar gynnsamt på sysselsättningen för speciellt kvinnor.

Enligt förslaget beror värdet på en servicesedel vid fortgående och regelbunden hemservice på klientens inkomster. När de äldre befolkningsgruppernas disponibla inkomster ökar, förbättras deras möjligheter att använda också sina egna inkomster för att anskaffa mångsidiga och kvalitativa tjänster.

På sikt bedöms att cirka var tredje av kommunernas hemserviceuppdrag ordnas med hjälp av servicesedel. Kommunens egen serviceproduktion kvarstår mot bakgrunden av de aktuella erfarenheterna som det huvud-

sakliga systemet att ordna service på. En servicesedel för hemservice kan användas för att anskaffa tjänster förutom till äldre också till handikappade och barnfamiljer.

Systemet med servicesedel bedöms inverka på kommunernas kostnader för den administration som hänför sig till servicesystemet. Det nya systemet medför kostnader för kommunen för vägledning och rådgivning, bedömning av servicebehovet, kvalitetskontroll, hantering av verifikat, informationssystem och för förfarandet för godkännande av serviceproducenter. Att bedöma kostnaderna för administration är ytterst svårt. I försöket med servicesedel i Lahtis beräknades kostnaderna för administration vara cirka 8 procent av de totala kostnaderna för servicen, då de inom kommunens egen verksamhet var cirka 5 procent.

Avsikten är att speciellt följa upp vilka ekonomiska verkningar och verkningar på klientens ställning som det nya sättet för ordnande av service föranleder när det införs.

4.2. Verknningar på mäns och kvinnors ställning

Före utgången av 2015 kommer andelen finländare som fyllt 65 år att redan vara över en miljon personer. Antalet personer över 80 år ökar relativt sett mest. Antalet personer som fyllt 85 år bedöms 2015 vara mer än 100 000 personer, varav cirka 70 procent är kvinnor.

Till följd av att kvinnornas livslängd är längre än medellivslängden är merparten av hemserviceklienterna kvinnor. Sålunda kan antas att den största delen av de personer som i framtiden använder servicesedel också är kvinnor. Systemet med servicesedel ger dem en chans att inverka på sin egen servicehelhet och ökar därigenom deras livskompetens. Om systemet med servicesedel å andra sidan förbättrar tillgången till kommunal service kommer en del av de personer som för tillfället enbart är anvisade hjälp av närstående eller grannar att börja ansöka om kommunala tjänster. På så sätt kunde belastningen av det frivilliga omsorgsarbete som främst kvinnor utför minskas.

Regeringen stärker enligt regeringspro-

grammet kvinnornas och männens förutsättningar att förvärvsarbета och arbeta som företagare genom att säkerställa bl.a. kvalitativ dagvård och annan fungerande offentlig service. Vårdbranschen är i regel kvinnodominerad. Kommunerna kan genom att införa systemet med servicesedel sålunda stödja kvinnlig företagsamhet. Samtidigt skulle unga kvinnor erbjudas en möjlighet att sysselsätta sig själva på sikt, vilket för sin del skulle göra kvinnorna mer jämställda i arbetslivet.

I kvinnors och mäns betalningsförmåga finns det fortfarande betydande skillnader. Merparten av de personer som enbart får folkpension är kvinnor. För att balansera upp detta snedvridna förhållande föreslås i propositionen att värdet på en servicesedel som ges för anskaffande av fortgående och regelbunden hemservice fastställs utifrån hushållets storlek och inkomster. Då ges också personerna i de allra lägsta inkomstklasserna en realistisk möjlighet att anskaffa hemservice med hjälp av servicesedel.

5. Beredningen av propositionen

Social- och hälsovårdsministeriet utsåg den 18 april 2002 planeringschef Olli Valpola och direktör Risto Suominen till utredare med uppgift att ta fram förslag till åtgärder som främjar en effektivare användning av servicesedlar inom kommunal hemservice. Uppdraget gick ut på att bedöma olika lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som behövs för att effektivisera användningen av servicesedlar så att privata serviceproducenter kunde erbjuda hemserviceklienterna ett servicealternativ. Föremål för utredningen var den hemservice som avses i socialvårdslagen. Utredningen färdigställdes i juni 2002. Utredarna assisterades i sitt arbete av en stödgrupp.

Under utredningens gång hörde utredarna och stödgruppen över 20 sakkunniga som representerade olika ministerier och förvaltning, kommuner, organisationer för äldre och arbetstagare inom äldreomsorgen, privata serviceproducenter samt företagare. Social- och hälsovårdsministeriet fick sammanlagt 40 utlåtanden om utredarnas förslag. I in-

komstskattelagen, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården samt lagen och förordningen om klientavgifter i social- och hälsovården föreslog utredarna ändringar som förbättrar användningen av servicesedel. Utredarnas rapport har legat till grund för regeringens proposition. Förslagen i rapporten har dock på många punkter bearbetats utifrån de utlåtanden som lämnats. Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Under den sista fasen begärdes utlåtande av ytterligare fem centrala instanser (Finlands kommunförbund, Företagarna i Finland, Kommunsektorns fackförbund KAT rf, Serviceä-

rbetsgivarna rf, Vanhustyön keskusliitto – centralförbundet för de gamlas välfärd).

6. Andra omständigheter som inverkar på propositionens innehåll

Samtidigt med denna proposition avläts regeringens proposition med förslag till ändring av inkomstskattelagen, som innehåller en bestämmelse om att samordna servicesedeln för social- och hälsovård med hushållsavräkningen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

Det föreslås att en bestämmelse om servicesedeln införs som en ny 5 punkt i 4 § 1 mom. Syftet är att vid sidan av kommunens egna tjänster och köpta tjänster införa en ny verksamhetsmodell för produktion av tjänster. Servicesedlar används redan nu i vissa kommuner för anskaffande av tjänster. I praktiken har denna verksamhet tolkats som köpta tjänster. Eftersom både kommunens, klientens och serviceproducentens roll i modellen med servicesedlar är annorlunda än i modellen med köpta tjänster, är det skäl att klarlägga situationen genom att en bestämmelse om servicesedlar införs som en egen punkt i lagen. Bestämmelsen gör det möjligt att på allmän nivå använda servicesedlar inom social- och hälsovården, men annars i lagstiftningen kan vid behov separata bestämmelser ges om att införa servicesedel och fastställa dess värde.

En tjänst som ordnas med servicesedel är service som kommunen ordnar och den utgör en fast del av klientens vård- och serviceplan. På verksamhet som ordnats med servicesedel

tillämpas i så oförändrad utsträckning som möjligt den lagstiftning som gäller också annan verksamhet som ordnas på kommunens ansvar. Det är alltid kommunen som bedömer serviceanvändarens behov av vård och omsorg och fattar beslut om omfattningen av service. Beslut om användningen av servicesedel skall göras utifrån serviceanvändarens behov och förhållanden, och eventuella meningsskiljaktigheter löses enligt principerna i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården och lagen om patientens ställning och rättigheter.

Servicesedeln förbättrar de klienters ställning som är i stånd att söka fram och jämföra olika serviceproducenter. När beslut fattas om användningen av servicesedel bör dock beaktas att det inom ramen för social- och hälsovårdsservicen finns sårbara klientgrupper. Det kan t.ex. vara svårt för äldre personer med dålig funktionsförmåga att anskaffa tjänster med servicesedel. För dessa klienter skall service i främsta hand ordnas på andra sätt.

Enligt 4 § 3 mom. lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården ansvarar kommunen för att service som anskaffas från en privat serviceproducent motsvarar den nivå som krävs av motsvarande

kommunala verksamhet. Eftersom det ingår i kommunens lagstadgade skyldighet att ordna tjänster som anskaffas också med servicesedel, är det nödvändigt att samma kvalitetskrav ställs på denna verksamhet som på kommunal verksamhet. Som exempel på kvalitetskraven kan behörighetsvillkor för personalen nämnas.

Kommuner och samkommuner är enligt paragrafens 4 mom. skyldiga att betala ersättning till en privat serviceproducent som avses i paragrafens 1 mom. 4 punkt endast för social- och hälsovårdstjänster för dem som kommunen eller samkommunen bestämmer. Det föreslås att detta moment kompletteras med en bestämmelse enligt vilken kommunen och samkommunen dessutom är skyldiga att betala en ersättning till en serviceproducent som avses i paragrafens 5 punkt uppgående högst till värdet på den servicesedel som kommunen gett. Det är fråga om en förtydligande bestämmelse med tanke på en situation där servicesedeln värde inte täcker hela priset på tjänsten. Klienten betalar skillnaden mellan priset på tjänsten och sedeln värde direkt till serviceproducenten. Klienten står för självriskandelen.

I paragrafens 5 mom. föreskrivs enligt förslaget att om maximibeloppet för den klientavgift som tas ut för service har bestämts så att det är lägre än kostnaderna för att producera servicen, får service inte ordnas enbart med hjälp av servicesedel. Det är här fråga om en bestämmelse som skyddar serviceanvändarna och som syftar till att förhindra att kommunen anskaffar hela sin service med servicesedlar. En sådan situation kunde vara ofördelaktig för serviceanvändarna, om servicesedeln värde i själva verket inte gav klienterna ekonomiskt realistiska möjligheter att anskaffa tjänster. Bestämmelsen skyddar serviceanvändare som inte själva kan välja serviceproducent. Bestämmelsen säkerställer att det finns tillgång till tjänster som kommunen producerar till de avgifter som fastställs i bestämmelserna i lagen och förordningen om klientavgifter.

Som teknisk ändring byts ordet kommunal förbund i paragrafens 1 mom. 3 och 4 punkten samt 2, 3 och 4 mom. ut mot ordet samkommun.

1.2. Socialvårdslagen

Det föreslås att en ny 3 a kapitel fogas till lagen.

3 a kap.

Servicesedel

29 a §. I paragrafens 1 mom. föreskrivs allmänt om godkännande, dvs. auktorisering av serviceproducenterna inom hela socialvården. För att servicesedlar skall kunna införas måste marknaden vara fungerande. Endast på ett område där det finns tillräckligt med serviceproducenter är servicesedeln ett faktiskt alternativ när det gäller att ordna tjänster. Eftersom det är en del av kommunens lagstadgade skyldigheter att ordna service som anskaffas med servicesedel, kan det inte anses vara tillräckligt att serviceproducenten gjort anmälan enligt lagen om tillsyn över privat socialservice eller beviljats tillstånd för sin verksamhet dygnet runt enligt nämnda lag. Den uttryckliga bestämmelsen om godkännande av serviceproducenterna som föreslås i lagen förutsätter att kommunerna aktivt följer serviceproducenternas verksamhet.

Kommunen kan godkänna en privat serviceproducent som serviceproducent. En enskild person kan på grund av arbetsgivar-skyldigheterna inte godkännas som serviceproducent, om personen i fråga inte är införd i registret över privata producenter av socialservice och uppfyller de formella kännetecknena på företagare i fråga om beskattningen. Alla serviceproducenter skall enligt paragrafens 2 mom. vara införda i förskottsuppbörsregistret. Till övriga delar skall serviceproducenterna ha samma behörighet som krävs när kommunen själv producerar tjänster. I fråga om stödservice, t.ex. städtjänster, förutsätts enligt 6 § förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (804/1992) inte nödvändigtvis särskild utbildning. Om en godkänd serviceproducent anlitar en underleverantör skall också underleverantören vara godkänd. När det gäller riksomfattande kedjeföretag kan konstateras att varje enskild kommun

själv godkänner serviceproducenterna. När kommunen godkänner en serviceproducent vore det bra att i avtalet också införa punkter om t.ex. att serviceproducenten iakttar sekretessbestämmelserna, uppfyller sin anmälningsskyldighet samt tecknar en ansvarsförsäkring.

Om klienten inte anser sig kunna eller vilja anskaffa tjänster med servicesedel, kan han eller hon enligt paragrafens 3 mom. tacka nej till den erbjudna servicesedeln. I det fallet bör kommunen för klienten ombesörja tjänster som ordnas på annat sätt. Att tacka nej till en servicesedel innebär inte att klienten garanteras en större rätt till service som kommunen själv producerar eller anskaffar som köpta tjänster än vad han eller hon enligt lagen också annars skulle ha. Å andra sidan bör klientens rätt till oundgänglig omsorg enligt grundlagen tryggas. När det gäller mindre brådskande service, t.ex. städtjänster, kunde det komma i fråga att anvisa klienten även helt privat producerade tjänster.

29 b §. I paragrafen föreskrivs enligt förslaget om de grunder enligt vilka servicesedelns värde beräknas. Servicesedelns värde fastställs utifrån inkomsterna. Värdet på en servicesedel som ges för anskaffande av fortgående och regelbunden hemservice skall enligt 1 mom. uppgå till minst 20 euro per timme, om hushållets inkomster understiger den inkomstgräns som fastställs i 2 mom. enligt hushållets storlek. För inkomst som överstiger inkomstgränsen nedsätts servicesedelns fulla belopp med en procentandel som fastställs enligt hushållets storlek av den del av inkomsten som överstiger inkomstgränsen dividerad med 60. Servicesedelns värde bör dock vara minst 5 euro per timme. Dessutom föreslås att en bestämmelse skrivs in i lagen som förpliktar kommunen att till serviceproducenten betala högst det pris som klienten och serviceproducenten kommit överens om (5 mom.). Denna bestämmelse är viktig i en situation då värdet på servicesedeln är större än serviceproducentens pris.

Bestämmelserna i 12 § klientavgiftslagen och 4 § 1 mom. 5 punkten lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården gäller enligt förslaget en eventuell användning av servicesedeln inom hemsjukvården också i det fall att samma klient får

fortgående och regelbunden hemservice och hemsjukvård.

Värdet på en sedel som ges för anskaffande av tillfällig hemservice samt stödservice enligt 9 § 1 mom. 2 punkten socialvårdsförordningen (607/1983) kan kommunen själv bestämma, dock så att värdet är skäligt. Skäligheten bör bedömas ur klientens synvinkel. En servicesedel med fast belopp uppfyller inte nödvändigtvis kravet på skälighet för alla klienters del.

Eftersom serviceproducenterna själva bestämmer sina pris och klienten själv kan välja serviceproducent bland de godkända serviceproducenterna, kan beloppet av den självriskandel i fråga om hemservice som klienten skall stå för variera enligt producent. Detta system leder också till att beloppet av självrisken kan vara större eller mindre än den avgift som enligt lagen om klientavgifter tas ut för motsvarande tjänst. I systemet med servicesedel betonas klientens valfrihet och å andra sidan också ansvaret för priset på tjänsterna.

29 c §. Syftet med denna paragraf är att fastställa vilka inkomster som beaktas när värdet på servicesedel för hemservice beräknas. Som månadsinkomster beaktas enligt förslaget klientens samt en med honom eller henne i gemensamt hushåll i äktenskap eller i äktenskapsliknande förhållanden levande persons skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster samt skattefria inkomster. Om de månatliga inkomsterna varierar, beaktas som månadsinkomst den genomsnittliga månadsinkomsten under det föregående året. Bestämmelsen motsvarar det som bestäms i 27 § förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården.

29 d §. I paragrafen föreskrivs om att inkomsten av skog skall beaktas. Med avvikelse från 29 c § beaktas som inkomst av skog den nettointäkt av skog som har fastställts för förmögenhetsbeskattningen och från vilken dras av räntorna från skogsbruket och 10 procent av värdet på nettointäkten. Den inkomst av skog som har fastställts på så sätt skall nedsättas på serviceanvändarens yrkan, om nettopenningvärdet av den lägenhetsbestämda årliga avverkningsmöjligheten enligt skogsvårdsföreningens eller skogsnämndens utlåtande är minst 10 procent lägre än den

inkomst av skog som avses i 1 mom. Ned-sättningen motsvarar skillnaden mellan inkomsten av skog enligt 1 mom. och netto-penningvärdet av den möjliga avverkningen. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 28 a § förordningen om klientavgifter.

29 e §. I denna paragraf bestäms om de inkomster som inte beaktas vid beräkningen av inkomster som avses i 29 c §. Till dessa inkomster hör enligt förslaget barnbidrag, vårdbidrag för barn, barnförhöjning enligt folkpensionslagen (347/1956), bostadsbidrag, handikappbidrag, sjukvårds- och undersökningskostnader som betalas på basis av olycksfallsförsäkring, militärunderstöd, fronttillägg, studiepenning, vuxenstudiepenning, studiestödets bostadstillägg, sysselsättningspenning och reseersättning som betalas som utkomststöd, ersättning för uppehälle enligt lagen om rehabiliteringspenning (611/1991), ersättning för uppehälle enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990), stipendier som betalas på grund av studier och andra motsvarande understöd, ersättningar för kostnaderna för familjevård eller stöd för hemvård av barn. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 29 § 1 mom. förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården.

29 f §. I denna paragraf föreskrivs om avdrag av inkomster som avses i 29 c §. Såsom avdrag från inkomsterna beaktas enligt förslaget betalda underhållsbidrag och andra motsvarande kostnader som orsakas av de faktiska familjeförhållandena samt förmån som skall betalas i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller livstid (sytning). Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 30 § förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården.

29 g §. Till kommunens uppgifter hör enligt 13 § 1 mom. 1 punkten socialvårdslagen att anordna socialservice för sina invånare. Någon bestämmelse om i vilken utsträckning kommunen är skyldig att ordna tjänster utanför kommunen föreligger inte. Det kan vara lättare att tillhandahålla service med servicesedel också utanför den egna kommunen än om kommunen producerar servicen själv. I syfte att klarlägga situationen och sörja för att tjänster produceras flexibelt enligt klien-

ternas behov föreslås att till socialvårdslagen fogas en bestämmelse enligt vilken kommunen får besluta när det är motiverat att service som anskaffas med servicesedel för en invånare tillhandahålls utanför kommunen. Bestämmelsen lyfter fram kommunens prövningsrätt utan att utvidga kommunens skyldighet att tillhandahålla tjänster utanför sitt område.

1.3. Lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

12 §. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den utöver köpta tjänster också gäller servicesedel.

Den allmänna bestämmelse om användningen av servicesedel som enligt förslaget fogas till 4 § 1 mom. lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården gör det möjligt att allmänt använda servicesedlar inom social- och hälsovården. I 12 § 2 mom. lagen om klientavgifter regleras fastställandet av servicesedels värde. Huvudregeln enligt denna paragraf är att den självriskandel som klienten skall betala inte får överstiga den klientavgift som kommunen kunde ta ut för sina egna tjänster, om inte något annat bestäms särskilt för fastställandet av servicesedels värde. Om lagen och förordningen om klientavgifter inte innehåller bestämmelser om klientavgift för en tjänst, kan kommunen överväga värdet på servicesedeln enligt samma principer som kommunen tar ut klientavgift för sina egna tjänster. Men om klientavgiften är jämnstor, skall servicesedels värde dimensioneras så att självriskandelen motsvarar bestämmelserna i lagen och förordningen om klientavgifter. När det gäller inkomstbundna tjänster kan det vara svårt att fastställa värdet på en servicesedel utan preciserande bestämmelser i lagen. Bestämmelser föreslås i socialvårdslagen om hur värdet på en servicesedel skall fastställas som ges i syfte att anskaffa hemservice inklusive stödservice.

Enligt 11 § klientavgiftslagen kan en klientavgift nedsättas eller helt efterskänkas. Det föreslås att motsvarande princip avseende storleken av självriskandelen införs i 12 § 3 mom. klientavgiftslagen.

Som teknisk ändring föreslås att ordet

kommunalförbund i paragrafens 1 mom. ändras till ordet samkommun. 2004.

2. Ikraftträdande

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari

1.

Lag**om ändring av 4 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 augusti 1992 om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) 4 § som följer:

4 §

Ordnande av verksamheten

En kommun kan ordna de uppgifter som hör till social- och hälsovården

- 1) genom att sköta verksamheten själv,
- 2) genom avtal tillsammans med en annan kommun eller andra kommuner,
- 3) genom att vara medlem i en samkommun som sköter verksamheten,
- 4) genom att anskaffa service från staten, en annan kommun, en samkommun eller någon annan offentlig eller privat serviceproducent, eller
- 5) genom att serviceanvändaren ges en servicesedel, med vilken kommunen förbinder sig att, upp till det värde som fastställts för sedeln enligt kommunens beslut, betala de tjänster som serviceanvändaren köper av en privat serviceproducent som kommunen godkännt.

Vad som bestäms i 1 mom. 4 punkten om kommun tillämpas även på en samkommun

som sköter den verksamhet som avses i föreliggande lag.

Vid anskaffning av service från en privat serviceproducent som avses i 1 mom. 4 och 5 punkten skall kommunen eller samkommunen försäkra sig om att servicen motsvarar den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet.

Kommuner och samkommuner är skyldiga att till en privat serviceproducent som avses i 1 mom. 4 punkten betala ersättning för social- och hälsovårdstjänster endast för de personer som kommunen eller samkommunen bestämmer och till en serviceproducent som avses i momentets 5 punkt högst till värdet på servicesedeln.

Om maximibeloppet för den klientavgift som tas ut för service har bestämts så att det är lägre än kostnaderna för att producera servicen, får servicen inte ordnas enbart på det sätt som nämns i 1 mom. 5 punkten genom att serviceanvändaren ges en servicesedel.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av socialvårdslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till socialvårdslagen av den 17 september 1982 (710/1982) ett nytt 3 a kap. som följer:

3 a kap.	Hushållets storlek, personer	Inkomstgränser euro/mån.	Nedsättning, procent
Servicesedel			
29 a §	1	445	35
Kommunen godkänner de producenter av socialvårdsservice vars tjänster får köpas med kommunens servicesedel på det sätt som avses i 4 § 1 mom. 5 punkten lagen om pla- nering av och statsandel för social- och häl- sovården.	2	820	22
Kommunen kan godkänna endast en sådan privat serviceproducent som är införd i för- skottsuppbördsregistret.	3	1 285	18
En klient kan vägra ta emot en servicesedel och det ankommer då på kommunen att hän- visa klienten till tjänster som ordnas på annat sätt.	4	1 590	15
	5	1 925	13
	6	2 210	11
29 b §			
Kommunen kan i syfte att anskaffa fortgå- ende och regelbunden hemservice ge en ser- vicesedel vars värde skall uppgå till minst 20 euro per timme, om hushållets inkomster inte överstiger den inkomstgräns som fast- ställs i 2mom. För inkomst som överstiger inkomstgränsen nedsätts servicesedelns fulla belopp med en procentandel som fastställs enligt hushållets storlek av den del av in- komsten som överstiger inkomstgränsen di- viderad med 60. Servicesedelns lägsta värde är dock minst 5 euro per timme. Värdet på en servicesedel som ges för anskaffande av till- fällig hemservice skall vara skäligt.			
			När antalet personer i hushållet är större än sex höjs inkomstgränsen med 270 euro och betalningsprocenttalet sänks med en procent- enhet för varje därpå följande person.
			Värdet på en servicesedel som ges för an- skaffande av annan hemservice än sådan som ges i hemmet och som innefattar vård och omsorg som tillhandahålls av en yrkesutbil- dad person inom hälso- och sjukvården skall vara skäligt.
			Utan hinder av vad som i denna paragraf bestäms om servicesedelns värde är kommun- nen skyldig att till serviceproducenten betala högst det pris som klienten och servicepro- ducenten kommit överens om.
			29 c §
			Som de månadsinkomster som avses i 29 b § beaktas klientens samt en med honom eller henne i gemensamt hushåll i äktenskap eller i äktenskapsliknande förhållanden le- vande persons skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster samt skattefria inkomster. Om de månatliga inkomsterna varierar, beak- tas som månadsinkomst den genomsnittliga

månadsinkomsten under det föregående året.

Med avvikelse från 1 mom. kan såsom skattepliktiga inkomster beaktas motsvarande skattepliktiga inkomster som har fastställts vid den senast verkställda beskattningen, höjda med de procenttal som skattestyrelsen årligen fastställer i sina beslut om beräkningsgrunderna för förskottsuppbörden.

29 d §

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 29 c § beaktas inkomst av skog den nettointäkt av skog som har fastställts för förmögenhetsbeskattningen och från vilken dras av räntorna från skogsbruket och tio procent av värdet på nettointäkten.

Den inkomst av skog som har fastställts i 1 mom. nedsätts på serviceanvändarens yrkan, om nettopenningvärdet av den lägenhetsbestämda årliga avverkningsmöjligheten enligt skogsvårdsföreningens eller skogs-nämndens utlåtande är minst tio procent lägre än den i 1 mom. avsedda inkomsten av skog. Nedsättningen motsvarar skillnaden mellan inkomsten av skog enligt 1 mom. och nettopenningvärdet av den möjliga avverkningen.

29 e §

Såsom inkomster enligt 29 c § skall inte beaktas barnbidrag, vårdbidrag för barn, barnförhöjning enligt folkpensionslagen (347/1956), bostadsbidrag, handikappbidrag, sjukvårds- och undersökningskostnader som

betalas på basis av olycksfallsförsäkring, militärunderstöd, fronttillägg, studiepenning, vuxenstudiepenning, studiestödets bostadstillägg, sysselsättningspenning och reseersättning som betalas som utkomststöd, ersättning för uppehälle enligt lagen om rehabiliteringspenning (611/1991), ersättning för uppehälle enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002), stipendier som betalas med anledning av studier och inte heller andra motsvarande understöd eller ersättningar för kostnaderna för familjevård eller stöd för hemvård av barn.

29 f §

Såsom avdrag från inkomsterna enligt 29 c § skall beaktas betalda underhållsbidrag och andra motsvarande kostnader som orsakas av de faktiska familjeförhållandena samt förmåner som skall betalas i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller livstid (sytning).

29 g §

Kommunen beslutar när det är motiverat att utanför kommunen tillhandahålla service som anskaffas med servicesedel för en invånare i kommunen eller en person som vistas i kommunen i situationer som nämns i 15 § 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 12 § lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 augusti 1992 om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) 12 § som följer:

12 §

Köpta tjänster och servicesedel

Om en kommun eller samkommun ordnar service som köpta tjänster så som avses i 4 § 1 mom. 4 punkten lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992), skall den som använder servicen betala samma avgifter och ersättningar som när motsvarande service ordnas av kommunen eller samkommunen.

Om tjänster ordnas med hjälp av servicesedel enligt 4 § 1 mom. 5 punkten i den lag som nämns i 1 mom., får klientavgift inte tas

ut av den person som använder tjänsten. Den självriskandel som serviceanvändaren skall betala får inte överstiga den klientavgift som kommunen eller samkommunen kunde ta ut för sina egna tjänster, om inte något annat bestäms särskilt om fastställandet av servicesedeln värde.

När självriskandelens storlek bestäms beaktas också det som i denna lag föreskrivs om efterskänkande eller nedsättning av avgift.

_____ Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 18 september 2003

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Liisa Hyssälä*

1.

Lag**om ändring av 4 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 augusti 1992 om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) 4 § som följer:

Gällande lydelse

4 §

Ordnande av verksamheten

En kommun kan ordna de uppgifter som hör till social- och hälsovården

- 1) genom att sköta verksamheten själv,
- 2) genom avtal tillsammans med en annan kommun eller andra kommuner,
- 3) genom att vara medlem i ett kommunalförbund som sköter verksamheten, *eller*
- 4) genom att anskaffa service från staten, en annan kommun, ett kommunalförbund eller någon annan offentlig eller privat serviceproducent.

Vad 1 mom. 4 punkten stadgar om kommuner tillämpas även på de kommunalförbund som bedriver verksamhet som avses i denna lag.

Vid anskaffning av service från en privat serviceproducent som avses i 1 mom. 4 punkten skall kommunen eller kommunalförbundet försäkra sig om att servicen motsvarar den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet.

Kommuner och kommunalförbund är skyldiga att betala ersättning till en privat serviceproducent som avses i 1 mom.

Föreslagen lydelse

4 §

Ordnande av verksamheten

En kommun kan ordna de uppgifter som hör till social- och hälsovården

- 1) genom att sköta verksamheten själv,
- 2) genom avtal tillsammans med en annan kommun eller andra kommuner,
- 3) genom att vara medlem i *en samkommun* som sköter verksamheten,
- 4) genom att anskaffa service från staten, en annan kommun, *en samkommun* eller någon annan offentlig eller privat serviceproducent, *eller*
- 5) *genom att serviceanvändaren ges en servicesedel, med vilken kommunen förbinder sig att, upp till det värde som fastställts för sedeln enligt kommunens beslut, betala de tjänster som serviceanvändaren köper av en privat serviceproducent som kommunen godkännt.*

Vad som bestäms i 1 mom. 4 punkten om kommun tillämpas även på *en samkommun* som sköter den verksamhet som avses i föreliggande lag.

Vid anskaffning av service från en privat serviceproducent som avses i 1 mom. 4 och 5 punkten skall kommunen eller *samkommunen* försäkra sig om att servicen motsvarar den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet.

Kommuner och *samkommuner* är skyldiga att *till en privat serviceproducent som avses i 1 mom. 4 punkten betala ersättning*

Gällande lydelse

4 punkten endast för social- och hälsovårdstjänster för dem som kommunen eller kommunalförbundet bestämmer.

Föreslagen lydelse

för social- och hälsovårdstjänster endast för de personer som kommunen eller samkommunen bestämmer och till en serviceproducent som avses i momentets 5 punkt högst till värdet på servicesedeln.

Om maximibeloppet för den klientavgift som tas ut för service har bestämts så att det är lägre än kostnaderna för att producera servicen, får servicen inte ordnas enbart på det sätt som nämns i 1 mom. 5 punkten genom att serviceanvändaren ges en servicesedel.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

3.

Lag**om ändring av 12 § lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 augusti 1992 om klientavgifter inom social- och hälsovården
(734/1992) 12 § som följer:

Gällande lydelse

12 §

Klientavgift för köpta tjänster

Då en kommun eller ett kommunalförbund ordnar service så som avses i 4 § 1 mom. 4 punkten lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/92) skall den som använder servicen betala samma avgifter och ersättningar som då motsvarande service ordnas av kommunen eller kommunalförbundet.

Föreslagen lydelse

12 §

Köpta tjänster och servicesedel

Om en kommun eller *samkommun* ordnar service som *köpta tjänster* så som avses i 4 § 1 mom. 4 punkten lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992), skall den som använder servicen betala samma avgifter och ersättningar som *när* motsvarande service ordnas av kommunen eller *samkommunen*.

Om *tjänster* ordnas med hjälp av *servicesedel* enligt 4 § 1 mom. 5 punkten i den lag som nämns i 1 mom., får klientavgift inte tas ut av den person som använder tjänsten. Den *självriskandel* som *serviceanvändaren* skall betala får inte överstiga den klientavgift som kommunen eller *samkommunen* kunde ta ut för sina egna tjänster, om inte något annat bestäms särskilt om fastställandet av *servicesedelns* värde.

När *självriskandelens* storlek bestäms beaktas också det som i denna lag föreskrivs om *efterskänkande* eller *nedsättning* av avgift.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .